

KUNNGERÐ NR. 6 FRÁ 16. JANUAR 1992 UM ST-SAMTYKT FRÁ 20. NOVEMBER 1989 UM RÆTTINDI BARNSENS ¹⁾

Kunngerð nr. 6 frá 16.01.1992

- KAPITTUL I
- KAPITTUL II
- KAPITTUL III

Nr. 6

16. januar 1992

Sambært kongligari embætisavgerð frá 5. juli 1991, og eftir at Fólkatingið tann 31. mai 1991 hevur boðað frá sínum samtykki til tess, hevur Danmark staðfest ein sáttmála um rættindi barnsins, og varð hann samtyktur á aðalfundi Sameindu tjóða tann 20. november 1989.

Sáttmálin hevur hetta orðaljóð (tann arábiski, kinverski, russiski og spanski teksturin er lagdur burturúr her):

INNGANGUR

Tey lond, ið eru partur av hesum sáttmála, sum

eru av teirri áskoðan – samsvarandi teimum meginreglum, sum eru kunngjördar í sáttmála Sameindu tjóða – at viðurkenna íborna virðileika menniskjans, og at javnsettu og ómissandi rættindini hjá allari mannaættini eru grundarlagið undir frælsi, rættvísi og friði í heiminum,

geva gætur, at øll fólk í Sameindu tjóðum í sáttmálanum hava váttað sítt álit á støðislig mannarættindi og á persónliga virðileika og virði menniskjans og hava avgjørt at virka fyri samfelagsligum framstígum og betri lívskorum í størri frælsi,

viðurkenna, at Sameindu tjóðir í heimsyvirlýsingini um mannarættindi (aðalfundarsamtykt 217A (III)) og í altjóða sáttmálanum um mannarættindi (aðalfundarsamtykt 2200A (XXI), fylgiskjal) hava kunngjørt og eru komnar ásamt um, at ein og hvør hevur rætt til øll tey rættindi og tað frælsi, sum eru umrødd harí, uttan at mismunur á nakran hátt verður gjørdur, m.a. orsakað av ættarslag, húðarliti, kyni, máli, átrúnaði, politiskari ella aðrari sannføring, tjóðaruppruna ella samfelagsligum uppruna, ognarviðurskiftum, burði ella aðrari støðu,

leggja sær í geyma, at Sameindu tjóðir í heimsyvirlýsingini um mannarættindi hava kunngjørt, at børn hava rætt til serliga umsorgan og stuðul,

eru sannførd um, at húskið sum tann støðisliga eindin í samfelagnum og natúrligur karmur um vøkstur og trivnað hjá øllum húsfolkunum og serstakliga børnunum eigur at fáa neyðuga vernd og hjálp, soleiðis at tað til fulnar er ført fyri at átaka sær sínar skyldur í samfelagnum,

viðurkenna, at fyri at persónmenska barnsins skal kunna mennast fult og heilskapað, eigur tað at vaksa upp saman við næstingum sínum, í einum anda av gleði, kærleika og sátt og semju,

eru av teirri áskoðan, at barnið til fulnar eigur at búgvast til at liva sítt egna lív í samfelagnum og alast upp í tí hugsjónaranda, sum er kunngjørdur í sáttmála Sameindu tjóða og serstakliga í einum anda av friði, virðileika, tolsemi, frælsi, líkleika og samanaldi,

geva gætur, at tøvurin á at veita barninum serliga umsorgan er vorðin staðfestur í Geneve-sáttmálanum frá 1924 um rættindi barnsins og í yvirlýsingini um rættindi barnsins samtyktari av Sameindu tjóðum í 1959 (aðalfundarsamtykt 1386 (XIV)) og viðurkent í heimsyvirlýsingini um mannarættindi, í altjóða sáttmálanum um borgaralig og politisk rættindi (serliga í grein 23 og 24), í altjóða sáttmálanum um búskapar-, samfelags- og mentanarrættindi (serliga í grein 10) og í viðtøkunum og viðkomandi lögskjølum fyri serfelagskapir og altjóða felagsskapir, sum taka sær av vælferð barna,

geva gætur – sum ásett í yvirlýsingini um rættindi barnsins samtyktari á aðalfundi Sameindu tjóða tann 20. november 1959 – at "barnið, av tí at tað er kropsliga og sálarliga óbúgvíð, hevur tørv á serligari vernd og umsorgan, m.a. nøktandi lögfrøðiligari vernd, bæði fyri og eftir tað er borið í heim",

leggja sær í geyma ásetingarnar í yvirlýsingini um samfelagsligar og lögfrøðiligar meginreglur um vernd av vælferð barna serliga við atliti at tí at seta til fosturs og ættleiða børn á innlandskum ella altjóða stigi (aðalfundarsamtykt 41/85 frá 3. desember 1986), aðalkrøv í sambandi við lágmarksreglur Sameindu tjóða um rættargang, sum ómyndingar eru partur í (Beijing-reglurnar): (aðalfundarsamtykt 40/33 frá 29. november 1985) og yvirlýsingina um vernd av kvinnum og børnum í neyðstøðum og í vápnaðum ósemjum (aðalfundarsamtykt 3318 (XXIX) frá 14. desember 1975),

viðurkenna, at tað í øllum heimsins londum eru børn, sum liva í serliga truplum korum, og at slík børn hava tørv á, at serligt fyrilit verður havt fyri teimum,

hava hóskaði fyrilit fyri týdninginum, sum arvementir og mentanarlig virði hjá hvørjum einstøkum fólki hava fyri at verja barnið og tess heilskapadu menning,

viðurkenna týdningin av altjóða samstarvi fyri at bøta um lívskor barna í øllum londum, serstakliga í menningarlandunum,

eru komin ásamt um tað, ið nevnt er niðanfyri:

KAPITTUL I

Grein 1

Í hesum sáttmála er eitt barn at skilja sum eitt og hvørt menniskja yngri enn 18 ár, uttan so at barnið gerst myndigt fyrr sambært teirri lóg, sum er galdandi fyri barnið.

Grein 2

1. Luttakaralondini skulu virða og tryggja øllum børnum innan lögðømi sítt tey rættindi, sum eru ásett í hesum sáttmála, uttan at gera mismun av nøkrum slag og uttan mun til ættarslag, húðarlit, kyn, mál, átrúnað, politiska ella aðra sannføring, tjóðaruppruna, tjóðfrøðiligan ella

samfelagsligan uppruna, ognarviðurskifti, brek, burð ella aðra stöðu hjá barni, foreldrum ella verja.

2. Luttakaralondini skulu seta øll hóskaði tiltøk í verk fyri at tryggja, at barnið verður vart fyri øllum sløgum av mismuni ella revsing orsakað av stöðu, virksemini, orðbornum áskoðanum ella átrúnaði foreldra, verja ella næstinga.

Grein 3

1. Í øllum tiltøkum viðvíkjandi børnum, sama um tey verða framd av almennum ella privatum stovnum fyri samfelagsliga vælferð, dómstólum, fyrisingarmyndugleikum ella lóggávustovnum, skal barnsins tørvur setast fremst.

2. Luttakaralondini átaka sær at tryggja barninum ta vernd og umsorgan, sum er neyðug fyri barnsins trivnað við fyriliti fyri teimum rættindum og skyldum, sum galda fyri foreldur ella verja barnsins ella onnur, ið hava lögfrøðiliga ábyrgd av barninum, og skulu við tí í huga seta í verk øll hóskaði lóggávulig og fyrisingarlig tiltøk.

3. Luttakaralondini skulu tryggja, at stovnar og tænarur, ið hava ábyrgd av at hava umsorgan fyri ella skulu verja børnini, eru í samsvari við tey aðalkrøv, sum skikkaðir myndugleikar hava ásett, serstakliga við atlit til trygd, heilsu, starvsfólkatali og starvsfólkaførleika og harumframt serkønari umsjón.

Grein 4

Luttakaralondini skulu seta í gildi alla hóskaði lóggávu og harumframt fyrisingarlig og onnur tiltøk fyri at seta í verk tey rættindi, sum eru viðurkend í hesum sáttmála. Í sambandi við fíggarlig, samfelagslig og mentanarlig rættindi skulu luttakaralondini seta í verk slík tiltøk, í størstan møguligan mun innan fyri teir førleikar og ta orku, sum eru tøk, og, har ið tørvur er á tí, innan fyri karmarnar á altjóða samstarvi.

Grein 5

Luttakaralondini skulu virða foreldranna ábyrgd, rættindi og skyldur, ella, har ið tað er galdandi, samsvarandi ábyrgd, rættindi og skyldur hjá skyldfólkum barnsins ella samfelagnum treytað av siðvenju á staðnum, og harumframt verjum ella øðrum við lögfrøðiligari ábyrgd av barninum, fyri at veita barninum nøktandi leiðbeining og stuðul til at útinna tey rættindi, ið eru viðurkend í hesum sáttmála, og skal tað gerast á ein hátt, ið er í samsvari við stöðugu menningina av førleikum barnsins.

Grein 6

1. Luttakaralondini viðurkenna, at øll børn hava ein natúrligan rætt til lívið.

2. Luttakaralondini skulu í størstan møguligan mun tryggja, at barnið livir og mennist.

Grein 7

1. Barnið skal skrásetast beint eftir, at tað er borið í heim, og tað skal frá føðing hava rætt til eitt navn, rætt til at eiga ríkisborgaraskap og, í tann mun tað ber til, rætt til at kenna foreldrini og verða ansað av teimum.

2. Luttakaralondini skulu tryggja, at hesi rættindi verða framd í samsvari við tjóðarlóggávu sína og skyldur sínar sambært teimum altjóða løgskjølum á hesum øki, ið eru viðkomandi, serstakliga um barnið annars hevði verið ríkisleyst.

Grein 8

1. Luttakaralondini átaka sær at virða rætt barnsins til at varðveita sín samleika, m.a. ríkisborgaraskap, navn og familjuviðurskipti, eins og viðurkent er av lógini og uttan ólógliga uppiblanding.

2. Verður ein partur ella allur samleikin ólógliga tikin frá einum barni, skulu luttakaralondini veita nøktandi stuðul og vernd fyri at endurstovna barnsins samleika sum skjótast.

Grein 9

1. Luttakaralondini skulu tryggja, at barnið ikki verður umsorganaryvirtikið móti foreldranna vilja, uttan tá ið skikkaðir myndugleikar, hvørs avgerðir kunnu roynast av hægri myndugleika, í samsvari við galdandi lógir og siðvenju avgera, at tað er neyðugt fyri at verja barnsins tørv. Ein slík avgerð kann vera neyðug í serstøkum førum, t.d. um foreldrini eru misnýtarar ella barnið verður vanrøkt, ella um foreldrini bígva hvørt sær, og støða skal takast til, hvar ið barnið skal hava bústað.

2. Í viðgerðini av øllum málum sambært stk. 1 skulu allir áhugapartar fáa høvi til at taka lut í málsviðgerðini og leggja fram síni sjónarmið.

3. Luttakaralondini skulu virða rættin hjá barni, ið ikki fær verið hjá øðrum av foreldrunum ella báðum foreldrum, tí tað er umsorganaryvirtikið, at varðveita støðugt persónligt og beinleiðis samband við bæði foreldrini, uttan tá ið hetta er í andsøgn við barnsins tørv.

4. Har tað, at barn er umsorganaryvirtikið, er ein avleiðing av eini gerð, sum er sett í verk av einum luttakaralandi, sum t.d. varðhald, fongsling, útvísing, útlegd ella andlát (m.a. andlát av eini og hvørjari orsök, meðan persónurin er í varðhaldi landsins) av øðrum ella báðum foreldrum ella av barninum, skal luttakaralandið eftir áheitan geva foreldrunum, barninum ella um neyðugt einum øðrum næstingi tær upplýsingar, sum eru av týðningi, um, hvar tann ella teir næstingar, sum eru burturstaddir, eru, uttan so at tað kann skaða barnsins vælferð at lata hesar upplýsingar frá sær. Luttakaralondini skulu harumframt tryggja, at tað ikki í sjálvum sær hevur við sær skaðiligar fylgjur fyri umrødda persón ella umrøddu persónar at seta fram eina slíka áheitan.

Grein 10

1. Í samsvari við skyldurnar hjá luttakaralondunum sambært grein 9, stk. 1 skulu umsóknir frá einum barni ella foreldrunum um at ferðast inn í ella fara úr einum luttakaralandi við atliti at familjuseining viðgerast av luttakaralondunum á ein hátt, ið er jaligur, menniskjansligur og skjóttur. Luttakaralondini skulu harumframt tryggja, at tað ikki hevur neiligar avleiðingar fyri umsøkjarar og teirra næstingar at lata eina slíka umsókn inn.

2. Eitt barn, hvørs foreldur hava fastan bústað hvør í sínum landi, skal hava rætt til, uttan undir serligum umstøðum, at varðveita støðugt persónligt og beinleiðis samband við bæði foreldrini. Við atliti at hesum og í samsvari við skyldur sínar sambært grein 9, stk. 1 skulu luttakaralondini virða rættin hjá barninum og foreldrnum til at fara av landinum, eisini sínum egna, og at fara heim aftur til land sítt. Rætturin til at fara úr einum landi skal bert avmarkast í tann mun, sum er lógarásett, og sum er neyðugt fyri at verja tjóðartrygdina, alment rættarskil (ordre public), fólkaheilsuna ella siðastandin, ella rættindi og frælsi hjá øðrum persónum, og sum er í samsvari við onnur rættindi, sum eru viðurkend í hesum sáttmála.

Grein 11

1. Luttakaralondini skulu seta tiltøk í verk fyri at royna at forða fyri, at børn ólógliga verða flutt í onnur lond og ikki koma heim aftur.

2. Við atliti at hesum skulu luttakaralondini skunda undir, at tvítjóða- og fleirtjóðaavtalur verða gjørdar, ella at tikið verður undir við verandi avtalum.

Grein 12

1. Luttakaralondini skulu tryggja einum barni, sum er ført fyri at orða síni egnu sjónarmið, rættin til frítt at greiða frá hesum sjónarmiðum í øllum viðurskiftum, sum hava samband við barnið; dentur skal leggjast á barnsins sjónarmið í samsvari við aldurin á barninum, og hvussu búgvið tað er.

2. Við atliti at hesum skal barnið serliga fáa høvi til at koma til orðanna í einari og hvørjari viðgerð av málum við dóms- ella fysisitingarmyndugleika, sum viðvíkja barninum, annaðhvørt beinleiðis ella gjøgnum eitt umboð ella ein hóskaði stovn, og skal tað gerast í samsvari við mannagongdir, sum eru ásettar í tjóðarrætti.

Grein 13

1. Barnið skal hava framsøgufrælsi; hesin rættur fevnir um frælsi til uttan mun til landamørk at leita upp, taka ímóti og lata frá sær upplýsingar og áskoðanir av einum og hvørjum slag, annaðhvørt munnliga, skrivliga ella á prenti sum list ella á ein og hvønn annan hátt, sum barnið velur.

2. Rætturin til at útinna henda rætt kann avmarkast, men bert sambært lógini, og har tað er neyðugt:

(a) við virðing fyri rættindum ella umdømi hjá øðrum; ella

(b) til at verja tjóðartrygdina, alment rættarskil (ordre public), fólkaheilsu ella siðastand.

Grein 14

1. Luttakaralondini skulu virða barnsins rætt til hugsanar-, samvitsku- og trúarfrælsi.

2. Luttakaralondini skulu virða rættindi og skyldur hjá foreldrum, og um tað er galdandi, verjum, til at á ein hátt, sum svarar til støðugu menningina av førleikum barnsins, at geva barninum leiðreglur um at útinna sín rætt.

3. Bert slíkar avmarkingar, sum eru lógarásettar, kunnu setast til frælsi til at virka og liva sambært síni trúgv ella sannføring, og sum eru neyðugar fyri at verja almennu trygdina, skil, fólkaheilsuna, siðastandin ella støðislig rættindi og frælsi hjá øðrum.

Grein 15

1. Luttakaralondini viðurkenna barnsins rætt til felagsfrælsi og frælsi tess til at taka lut í friðarligum sávingum.

2. Aðrar avmarkingar mugu ikki setast til tað at útinna hesi rættindi enn tær, sum eru lógarásettar, og sum eru neyðugar í einum fólkaræðissamfelag fyri at virða tjóðartrygdina ella almennu trygdina, alment rættarskil (ordre public), fyri at verja fólkaheilsuna ella siðastandin ella fyri at verja rættindi og frælsi hjá øðrum.

Grein 16

1. Einku barn eigur at verða fyri tilvildarligari ella ólógligari uppílegging í síni persónligu viðurskifti, heimalív, heim ella brævaskifti, ei heldur fyri æruskemd ella útspilling.

2. Barnið hevur rætt til lógarvernd fyri slíkari uppílegging ella ágangi.

Grein 17

Luttakaralondini viðurkenna týðningarmikla leiklutin hjá fjølmiðlunum og skulu tryggja, at barnið hevur atgongd at kunning og tilfari frá ymsum innlendskum og altjóða keldum, serstakliga teimum, sum hava til endamáls at styrkja barnsins sosialu, andligu og siðalagsligu vælferð og kropsligu og sálarligu heilsu. Við tí í huga skulu luttakaralondini:

(a) eggja fjølmiðlunum til at breiða út kunning og tilfar, sum hevur sosialt og mentanarligt virði fyri barnið og er í samsvari við andan í grein 29;

(b) eggja til altjóða samstarv um at framleiða og veita hvør øðrum slíka kunning og slíkt tilfar frá ymsum mentanarligum, innlendskum og altjóða keldum og breiða tað út;

(c) eggja til at framleiða og at breiða út barnabøkur;

(d) eggja fjølmiðlunum til at hava serligt fyrilit fyri málsliga tørvinum hjá børnum, sum eru partur av einum minniluta ella upprunafólki;

(e) eggja til at menna hóskaði leiðreglur um at verja barnið fyri upplýsingum og tilfari, sum skaðar barnsins vælferð, sbr. ásetingarnar í grein 13 og 18.

Grein 18

1. Luttakaralondini skulu leggja seg eftir at tryggja, at meginreglan um, at bæði foreldur hava felags ábyrgd av uppaling og menning barnsins, verður viðurkend. Foreldrini, ella møguliga

verjin, hava hövuðsábyrgdina av uppaling og menning barnsins. Tey skulu seta tørv barnsins fremst.

2. Fyri at tryggja og fremja tey rættindi, sum eru umrødd í hesum sáttmála, skulu luttakaralondini veita foreldrum og verjum nøktandi stuðul, tá ið tey útinna sínar skyldur sum barnauppalarar og skulu tryggja, at stovnar, skipanir og tænastrætur til barnaumsorgan verða ment.

3. Luttakaralondini skulu seta øll hóskandi tiltøk í verk fyri at tryggja, at børn hjá foreldrum, ið arbeiða, hava rætt til at fáa gagn av teimum umsorganartiltøkum fyri børn, sum tey hava rætt til.

Grein 19

1. Luttakaralondini skulu seta í verk øll hóskandi lóggávulig, fyrisitingarlig, samfelagslig og útbúgvingarlig tiltøk til at verja barnið fyri øllum sløgum av kropsligum ella sálarligum ágangi, skaða ella misnýtslu, vanrøkt ella vanrøknari viðferð, harðskapi ella úrnýtslu, m.a. kynsligari misnýtslu, meðan foreldrini, verjin ella onnur hava barnið undir hond.

2. Slík verndartiltøk eiga í hóskandi mun at fevna um munagóðar leiðreglur, eins væl og um at búgva til virkisætlanir, sum kunnu veita tann neyðuga stuðulin til barnið og til teirra, sum hava barnið undir hond, sum til onnur sløg av fyrirbyrgingum og eyðmerkingum, fráboðanum, tilvísingum, kanningum, viðgerðum og framhaldsviðgerðum av tilburðum av harðskapi ímóti børnum, sum greitt er frá omanfyri og um neyðugt til rættarsókn.

Grein 20

1. Eitt barn, sum fyribils ella støðugt ikki fær verið heima saman við næstingum sínum ella av tí, at tað er best fyri barnið sjálvt, ikki fær loyvi at verða verandi heima, hevur rætt til serliga vernd og stuðul frá landsins myndugleikum.

2. Luttakaralondini skulu í samsvari við tjóðarrætt sín tryggja slíkum barni aðra umsorgan.

3. Slík umsorgan kann m.a. fevna um at seta barn til fosturs, Kafalah eftir islamiskari lóg, ættleiðing ella um neyðugt at seta barn á hóskandi stovn fyri børn. Tá ið mett verður um møguligar loysnir, skal havast hóskandi fyrilit fyri, at ynskiligt er, at samanhag er í uppvækstri barnsins og fyri tjóðfrøðiliga, átrúnaðarliga, mentanarliga og málsliga bakstøði barnsins.

Grein 21

Tey luttakaralond, sum viðurkenna og/ella loyva ættleiðing, skulu tryggja, at tørvur barnsins hevur altavgerandi týdning og skulu:

(a) tryggja, at ættleiðingin av barninum bert kann verða góðkend av skikkaðum myndugleikum, sum í samsvari við galdandi rætt og siðvenju og við støði í øllum viðkomandi og álítandi upplýsingum gera av, at ættleiðing er loyvilig við atliti at støðu barnsins viðvíkjandi foreldrum, avvarðandi og verjum, og at, um neyðugt, onnur, sum verða ávirkað av ættleiðingini, hava boðað frá, at tey geva kunnað samtykki til ættleiðingina grundað á neyðugu ráðgevingina;

(b) viðurkenna, at altjóða ættleiðing kann verða fatað sum ein annar háttur at taka sær av einum barni, um barnið ikki kann setast til fosturs ella kann verða ættleitt, ella tað ikki ber til at taka sær av barninum á annan nøktandi hátt í heimlandi tess;

(c) tryggja, at umrødda barn í sambandi við altjóða ættleiðing verður vart eftir reglum, ið svara til tær, sum eru galdandi í sambandi við innlenska ættleiðing;

(d) um tað snýr seg um altjóða ættleiðing, seta hóskaði tiltøk í verk fyri at tryggja, at ættleiðingin ikki hevur við sær óhøviligan fíggarligan vinning fyri tey, sum hava verið við til at fáa ættleiðingina í lag;

(e) fremja, har ið tað er hóskaði, endamálini við hesi grein við at gera tvítjóða- ella fleirtjóðaskipanir ella -avtalar og innan fyri hesar karmar miða ímóti at tryggja, at tað at ættleiða barn til annað land fer fram gjøgnum ábyrgdarfullar myndugleikar ella stovnar.

Grein 22

1. Luttakaralondini skulu seta hóskaði tiltøk í verk til at tryggja, at eitt barn, sum søkir um flóttafólkastøðu, ella sum verður mett sum flóttafólk í samsvari við galdandi altjóðarrætt ella tjóðarrætt og siðvenju, sama um barnið kemur einsamalt ella er saman við foreldrunum ella øðrum, fær hóskaði vernd og menniskjansligan stuðul og fær tey rættindi, sum eru ásett í hesum sáttmála og í øðrum altjóða lógskjølum, ið snúgvá seg um mannarættindi ella menniskjanslig viðurskipti, sum hetta sama land er partur av.

2. Við hesum máli skulu luttakaralondini í tann mun, sum tey meta er hóskaði, samstarva um eina og hvørja roynd, ið er framd av Sameindu tjóðum og øðrum ábyrgum millumtjóðafelagsskapum ella privatum felagsskapum, sum samstarva við Sameindu tjóðir, fyri at verja og stuðla einum slíkum barni og fyri at finna foreldrini ella aðrar næstingar at einum og hvørjum barni, sum er flóttafólk, við tí endamáli at fáa til vegar tær upplýsingar, sum eru neyðugar, fyri at barnið skal kunna sameinast aftur við næstingar sínar. Um so er, at hvørgin av foreldrunum og eingir aðrir næstingar kunnu finnast, skal barnið fáa somu vernd sum eitt og hvørt annað barn, sum varandi ella í eitt tíðarskeið ikki fær verið heima hjá næstingum sínum uttan mun til orsøkina, í samsvari við henda sáttmála.

Grein 23

1. Luttakaralondini viðurkenna, at eitt barn, ið ber sálarligt ella kropsligt brek, eigur at hava eitt ríkt og virðiligt lív í korum, sum tryggja virðileika, stimbra sjálvsálitið og gera sítt til, at barnið kann taka virknan lut í samfelagslívinum.

2. Luttakaralondini viðurkenna rættin hjá barni, ið ber brek, til serliga umsorgan og skal innan fyri karmarnar av tí orku, sum er til taks, arbeiða fyri at tryggja tí barninum, ið hevur rættin, og teimum, sum hava ábyrgd av barnsins umsorgan, tann stuðul, sum søkt verður um, og sum er rímligur við atlit at støðu barnsins og umstøðunum hjá foreldrunum ella øðrum, sum ansa barninum.

3. Í ásannanina av at eitt barn, ið ber brek, hevur serstakan tørv, skal stuðul, sum verður veittur sambært stk. 2, vera ókeypiss, tá ið tað er gjørligt, við tað at fyrilit verður havt fyri fíggarligu orku foreldranna ella fíggarligu orkuni hjá øðrum, ið ansa barninum, og skal hann evnast soleiðis til, at hann tryggjar, at barnið, ið ber brek, til fulnar hevur atgongd at og tekur

ímóti frálæru, útbúgving, heilsurøkt, endurbúgving, fyrireiking til arbeiðslívið og móguleikum fyri frítíðarítrivi, alt á ein hátt, sum í best móguligan mun gagnar barnsins sosialu tillaging og persónligu menning, m.a. barnsins mentanarligu og andligu menning.

4. Luttakaralondini skulu sambært andanum í altjóða samstarvi leggja seg eftir at veita hvørt øðrum nøktandi kunning um fyrirbygging heilsurøkt og um læknafrøðiliga, sálarfrøðiliga og virkisliga viðgerð av børnum, ið bera brek, m.a. at breiða út og geva atgongd at upplýsingum um sløg av endurbúgving, frálæru og yrkisleiðbeining, so luttakaralondini fáa høvi til at bøta um sínar førleikar og sín kunnleika og til at økja um royndir sínar á hesum økjum. Hesum viðvíkjandi skal serligt fyrilit havast fyri tørvinum hjá menningarlondunum.

Grein 24

1. Luttakaralondini viðurkenna barnsins rætt til best móguliga heilsustøðu, hava rætt til at fáa sjúkuviðgerð og til at fáa heilsubót. Luttakandi lond skulu miða ímóti at tryggja, at rætturin til at fáa slíka viðgerð og røkt ikki verður tikin frá nøkrum barni.

2. Luttakaralondini skulu virka fyri, at hesin rættur verður framdur til fulnar og serstakliga fyri at seta hóskandi tiltøk í verk fyri:

(a) at minka um pinkubarna- og barnadeyða;

(b) at tryggja, at neyðugur læknaeligur stuðul og heilsurøkt verða veitt øllum børnum við serligum denti á at menna ta primeru heilsutænastuna;

(c) at royna at tálma sjúku og føðslutroti, m.a. innan fyri karmarnar av heilsutænastuni, eitt nú við at nýta lættliga atkomuliga tøkni og við at veita nóg stórar nøgdir av føðsluríkum mati og reinum drekkivatni við fyriliti fyri teimum vandum og váðum, sum hava samband við umhvørvisdálking;

(d) at tryggja kvinnum nøktandi barnakonu- og barnsurðarrøkt;

(e) at tryggja, at allir bólkar í samfelagnum, serstakliga foreldur og børn, fáa kunning um og kunnu fáa frálæru í og verða stuðlað til at nýta stóðisliga vitan um barnaheilsu og -føðslu, fyrimunirnar við bróstageving, heilsufrøði og reinføri og at fyrirbygja óhappi;

(f) at menna fyrirbygging heilsurøkt, ráðgeving til foreldur, og harumframt frálæru og stuðul í sambandi við barnaavmarking.

3. Luttakaralondini skulu seta øll munadygg og hóskandi tiltøk í verk fyri at taka av siðbundnar halgisiðir, sum eru skaðiligar fyri heilsu barna.

4. Luttakaralondini binda seg til at virka fyri og eggja til altjóða samstarv fyri stigvíst at røkka tí máli, at tann rættur, sum er viðurkendur í hesi grein, verður útintur til fulnar. Hesum viðvíkjandi skulu serlig fyrilit havast fyri tørvinum hjá menningarlondunum.

Grein 25

Luttakaralondini viðurkenna rættin hjá barni, sum av teimum skikkaðu myndugleikum er vorðið sett heiman fyri at fáa røkt, vernd ella viðgerð fyri at bøta um kropsligu ella sálarligu

heilsuna, til við millumbilum at fáa eina meting av tí viðgerð, sum barnið fær, og allar aðrar umstøður viðvíkjandi tí, at tað er sett heiman.

Grein 26

1. Luttakaralondini skulu viðurkenna rættin hjá øllum børnum til at njóta sosiala trygd, m.a. almannatrygd, og skal gera neyðug tiltøk fyri óskert at røkka hesum rætti í samsvari við tjóðarrætt.

2. Stuðul eigur at verða veittur, tá ið tað verður mett at vera hóskiligt, og skal tað gerast við fyriliti fyri fíggjarligu umstøðunum og øðrum umstøðum hjá barninum og teimum, sum hava ábyrgdina av at upphalda barninum, og fyri øllum øðrum viðurskiftum, ið hava týdning, tá ið barnið søkir um almannahjálp ella søkt verður vegna barnið.

Grein 27

1. Luttakaralondini viðurkenna rættin hjá øllum børnum til tey lívskor, sum eru neyðug fyri barnsins kropsligu, sálarligu, andligu, siðalagsligu og sosialu menning.

2. Foreldrini ella onnur við ábyrgd av barninum hava høvuðsábyrgd av eftir førimuni og fíggjarorku at tryggja tey lívskor, sum eru neyðug fyri menning barnsins.

3. Luttakaralondini skulu í samsvari við landsins viðurskifti og eftir førleika og fíggjarorku gera hóskandi tiltøk fyri at stuðla foreldrum og øðrum við ábyrgd av barninum við at seta í verk henda rætt og skulu, um tørvur er, veita hjálpartól og evna til stuðulsætlanir, serstakliga viðvíkjandi kosti, klædnabúna og bústaði.

4. Luttakaralondini skulu gera øll hóskandi tiltøk fyri tryggja, at upphaldspeningur verður kravdur inn til barnið frá foreldrunum ella øðrum við fíggjarligari ábyrgd av barninum, bæði í luttakaralandinum og í útlondum. Serstakliga um tann, sum hevur fíggjarligu ábyrgdina av barninum, er búsettur í øðrum landi enn barnið, skulu luttakaralondini taka undir við altjóðaavtalum ella við, at slíkar avtalur verða gjørdar og harumframt fáa aðrar hóskandi skipanir í lag.

Grein 28

1. Luttakaralondini viðurkenna barnsins rætt til útbúgving, og fyri stigvíst at røkka hesum rætti og við støði í meginregluni um javnstøðu skulu tey serstakliga:

(a) gera barnaskúlafrálæru kravda og atkomuliga ókeypis hjá øllum;

(b) eggja til, at ymsar útbúgvingar verða mentar eftir barnaskúlan, m.a. vanlig og yrkislig útbúgving, og gera tær atkomuligar og møguligar hjá øllum børnum og gera hóskandi tiltøk, sum t.d. at skipa ókeypis útbúgving og veita tilboð um fíggjarligan stuðul í sambandi við fíggjarliga trongd;

(c) skipa tað soleiðis, at tað ber til hjá øllum at fáa hægri útbúgving í samsvari við teirra lærigávur og øllum hóskandi tilboðum;

(d) skipa tað soleiðis, at tað er møguligt og atkomuligt hjá øllum børnum at fáa lestrarleiðbeining og yrkisleiðbeining;

(e) gera tiltøk fyri at eggja til, at gingið verður regluliga í skúla, og at so fá sum gjørligt falla frá.

2. Luttakaralondini skulu gera hóskandi tiltøk fyri at tryggja, at agin í skúlanum verður stýrdur á ein hátt, sum fer væl um barnsins virðileiki sum menniskja og er í samsvari við henda sáttmála.

3. Luttakaralondini skulu virka fyri og stuðla altjóða samstarvi um útbúgvingarspurningar, serstakliga fyri at vera við til at taka av fákunnu og ólesi allastaðni í heiminum og gera tað lættari at sleppa at vísindaligari og tøkniligari vitan og nútímans frálæruháttum. Hesum viðvíkjandi skal serligt fyrilit havast fyri tørvinum hjá menningarlondunum.

Grein 29

1. Luttakaralondini eru samd um, at tað at útbúgva barn skal hava til endamáls at

(a) fullmenna barnsins møguleikar í sambandi við persónmensku, gávur og sáraligar og kropsligar førleikar;

(b) menna virðing fyri mannarættindum og støðisligu frælsisrættindunum og fyri teimum meginreglum, sum eru festar á blað í sáttmála Sameindu tjóða;

(c) menna virðing fyri foreldrum barnsins, tess egna mentanarliga samleika, máli og virðum, og fyri tjóðarvirðunum í tí landi, har ið barnið býr, og í landinum, haðan barnið upprunaliga stavar og fyri mentanum, sum eru øðrvísi enn egna mentan barnsins;

(d) búgva barnið til eitt ábyrgdarfult lív í einum fríum samfelag í einum anda av samlag, friði, tolsemi, javnstøðu kynjanna millum og vinalagi millum øll fólk, tjóðfrøðiligar bólkar, tjóðarbólkar og trúarbólkar og fólk, sum hoyra til upprunafólk;

(e) menna virðing fyri natúrliga umhvørvinum.

2. Eingin partur av hesi grein ella av grein 28 eigur at tulkast sum uppílegging í tað frælsið, ið einstaklingar ella felagsskapir hava til at stovna og leiða frálærustovnar. Tó skal til eina og hvørja tíð havast fyrilit fyri teimum meginreglum, sum eru staðfestar í stk. 1 í hesi grein, og harumframt fyri krøvunum um, at útbúgving á slíkum stovnum lýkur tey minstkrøv, ið landið ásetur.

Grein 30

Í londum, har ið tað eru tjóðfrøðiligir, átrúnaðarligir ella málsligir minnilutar ella fólk, sum hoyra til upprunafólk, skal einum barni, sum hoyrir til ein slíkan minniluta ella eitt slíkt upprunafólk, ikki sýntast rættin til í felagsskapi saman við øðrum úr sínum bólki at útinna sína egnu mentan, at játta sína trúgv og liva og virka sambært henni ella at nýta sítt egna mál.

Grein 31

1. Luttakaralondini viðurkenna barnsins rætt til hvíld og frítíð, til at spæla og hava frítíðarítriv, sum eru hóskandi fyri aldur barnsins, og til frítt at luttaka í tí mentanarliga og listaliga lívinum.

2. Luttakaralondini skulu virða og stimbra barnsins rætt til at luttaka til fulnar í tí mentanarliga og listaliga lívinum og skulu eggja til, at nøktandi og javnsettir møguleikar eru tøkir í sambandi við mentanarligt, listaligt, frítíðarkent og heilsubøtandi virksemi.

Grein 32

1. Luttakaralondini viðurkenna barnsins rætt til at verða vart fyri at verða úrnýtt fíggarliga og fyri at skula gera arbeiði, sum kann vera vandamikið, kann órógva útbúgving barnsins, ella kann skaða heilsu barnsins ella kropsligu, sálarligu, andligu, siðalagsligu ella sosialu menning barnsins.

2. Luttakaralondini skulu gera lóggávulig, fyrisitingarlig, samfelagslig og útbúgvingarlig tiltøk fyri at tryggja, at henda grein verður sett í verk. Við hesum í hyggju og við fyriliti fyri viðkomandi ásetingum í øðrum altjóða lógskjølum, skulu luttakaralondini serstakliga:

(a) áseta ein lágmarksaldur ella ymsar lágmarksaldrar fyri, nær einum er loyvt at arbeiða;

(b) áseta hóskandi reglur um arbeiðstíðir og arbeiðskor, og

(c) áseta hóskandi revsing ella onnur revsiltøk fyri at tryggja, at henda grein verður hildin á fullgóðan hátt.

Grein 33

Luttakaralondini skulu seta øll hóskandi tiltøk í verk, m.a. lóggávulig, fyrisitingarlig, samfelagslig og útbúgvingarlig tiltøk fyri at verja børn fyri ólógligari nýtslu av rúsevnum og psykotropum evnum, eins og allýst er í altjóða sáttmálum, sum snúgva seg um hetta, og til at fyribygja, at børn verða nýtt í sambandi við, at slík evni verða framleidd ólógliga og keypt og seld.

Grein 34

Luttakaralondini átaka sær at verja barnið fyri øllum sløgum av kynsligari úrnýtslu og kynsligari misnýtslu. Við atliti at hesum skulu luttakaralondini serstakliga seta í verk øll hóskandi innlendsk, tvítjóða- og fleirtjóðatiltøk fyri at forða fyri:

(a) at eitt barn verður lokkað ella noytt til at taka lut í nøkrum slag av ólógligum kynsligum virksemi;

(b) at børn verða úrnýtt til prostitútion ella onnur sløg av ólógligum kynsligum virksemi;

(c) at børn verða úrnýtt í pornografiskum framførslum og tilfari.

Grein 35

Luttakaralondini skulu seta í verk øll hóskaði innlenski, tvítjóða- og fleirtjóðatiltøk fyri at fyrirbyggja, at børn verða flutt burtur, keypt ella seld til nakað endamál ella á nakran hátt.

Grein 36

Luttakaralondini skulu verja barnið fyri øllum øðrum sløgum av úrnýtslu, sum á nakran hátt kann skaða barnið.

Grein 37

Luttakaralondini skulu tryggja, at:

(a) einki barn verður fyri pínung ella aðrari harðrendari, ómenniskjansligari ella niðrandi viðferð ella revsing. Fólk, ið eru yngri enn 18 ár, skulu ikki kunna dømast til deyða ella fáa lívstíðardóm uttan móguleika fyri at verða latin leys;

(b) frælsið má ikki verða tikið frá nøkrum barni ólógliga ella tilvildarliga. Handtøka, varðhald ella fongsling av einum barni skal vera í samsvari við lóggávuna og kann bert nýtast sum neyðloysn og í stytst hóskaði tíðarskeið;

(c) tað barn, sum frælsið er tikið frá, eigur at verða viðfarið menniskjansliga og við virðing fyri natúrliga virðileika menniskjans og á ein hátt, sum hevur fyrilit fyri teirra aldursliga tørvi. Serstakliga skal tað barn, sum frælsið er tikið frá, og vaksni haldast hvør sær, uttan so at tað ikki verður mett at vera til gagns fyri tørv barnsins, at tað verður hildið frá teimum vaksnu, og skal hava rætt til at varðveita sambandið við sínar næstingar við brævaskifti og vitjan, undantikið undir serligum umstøðum;

(d) tað barn, sum frælsið er tikið frá, hevur rætt til skjóta atgongd at lögfrøðiligari og aðrari hóskaði hjálp og harumframt rætt til at royna frælsistøkuna við ein dómstól ella annan skikkaðan, óheftan og óvildarligan myndugleika og til, at eitt slíkt mál fær eina skjóta avgerð.

Grein 38

1. Luttakaralondini átaka sær at virða og tryggja, at tær ásetingar í altjóða menniskjansligum rætti, sum eru galdandi fyri tey í vápnaðum ósemjum, og sum eru av týðningi fyri barnið, verða virdar.

2. Luttakaralondini skulu seta øll gjørlig tiltøk í verk fyri at tryggja, at persónar yngri enn 15 ár ikki taka beinleiðis lut í fíggindaskapi.

3. Luttakaralondini skulu lata vera við at kalla nakran inn til hertænastu, sum ikki er fylltur 15 ár, í teirra vápnaðu herlið. Í sambandi við innkalling millum fólk, sum eru fyllt 15 ár, men ikki 18 ár, skulu luttakaralondini miða ímóti, at tey elstu verða vald fyrst.

4. Í samsvari við skyldur sínar sambært altjóða menniskjansligum rætti til at verja vanligu borgaran í vápnaðum ósemjum skulu luttakaralondini seta í verk øll gjørlig tiltøk fyri at tryggja, at børn, sum eru ávirkað av eini vápnaðari ósemju, verða vard og fáa umsorgan.

Grein 39

Luttakaralondini skulu seta øll hóskaði tiltøk í verk fyri at skunda undir, at barn, sum hevur verið fyri vanrøkt, úrnýtslu ella misnýtslu, pínung ella á annan hátt hevur verið fyri harðrendari, ómenniskjansligari ella niðrandi viðferð ella revsing ella vápnaðum ósemjum, fær kropsliga og sálarliga heilsubót og kemur aftur á beint. At lekja og fáa barnið aftur á beint skal fara fram í einum umhvørvi, sum stimbrar barnsins heilsu, sjálvsvirðing og virðileika.

Grein 40

1. Luttakaralondini viðurkenna, at eitt barn, sum er fyri illgruna um ella verður ákært fyri ella er dømt fyri at hava framt revsiverd viðurskifti, hevur rætt til at verða viðfarið á ein hátt, sum stimbrar barnsins ans fyri virðileika og virði, sum mennir barnsins virðing fyri mannaættindum og støðisligum frælsisrættindum hjá øðrum, og sum hevur fyrilit fyri, hvussu gamalt barnið er og fyri ynskinum um at stuðla undir, at barnið kemur aftur á beint og átekur sær ein uppbyggjandi leiklut í samfelagnum.

2. Við atliti at hesum og við fyriliti fyri viðkomandi ásetingum í altjóða lógskjølum skulu luttakaralondini fyrst og fremst tryggja, at

(a) einki barn skal verða lagt undir illgruna fyri at hava framt revsiverd viðurskifti ella verða ákært ella dømt fyri gerðir ella undanlát, sum ikki vóru bannað við tjóðarrætt ella altjóðarætt um tað mundið, tá ið lógin varð brotin;

(b) tað barn, sum er undir illgruna ella verður ákært fyri at hava framt revsiverd viðurskifti, verður í minsta lagi tryggjað:

(i) at verða mett at vera ósekt, til tað er prógvað sambært lógini, at tað er sekt;

(ii) at verða kunnað beinanvegin og beinleiðis um tað, ið ákærurnar fevna um, um neyðugt gjøgnum foreldur ella verja, og til at fáa lögfrøðiliga og aðra hóskaði hjálp til at fyrireika og seta fram verju sína;

(iii) at fáa málið avgjørt, uttan seinkan, av einum skikkaðum, óheftum og óvildarligum myndugleika ella dómsvaldi eftir einari óheftari dómsviðgerð sambært lógini við hjáveru av einum lögfrøðiligum ella øðrum hóskaði ráðgeva, uttan so at hetta ikki verður mett at gagna barnsins tørvi, serliga tá ið hugsað verður um barnsins aldur ella støðu, foreldur ella verja barnsins;

(iv) ikki at verða noytt til at leggja fram vitnisfrágreiðing ella játta, at tað er sekt; rætt til at avhoyra ella fáa vitni avhoyrd, sum vitna ímóti tí, og til barnsins vegna og á jøvnum føti at fáa vitni kallað inn og fáa tey avhoyrd;

(v) um mett verður, at barnið hevur framt revsiverd viðurskifti, at fáa avgerðina um tað og eitt og hvørt tiltak, sum er framt sum fylgja av tí, roynt við ein hægri skikkaðan, óheftan og óvildarligan myndugleika ella dómsvald sambært lógini;

(vi) at fáa ókeypiss hjálp frá einum tulki, um barnið ikki skilur ella talar málið, ið verður nýtt;

(vii) at fáa persónligu viðurskifti síni vird til fulnar á øllum stigum í málgongdini.

3. Luttakaralondini skulu stremba eftir at virka fyri at gera lógir og mannagongdir og skipa myndugleikar og stovnar, sum serstakliga eru lagað til børn, sum eru undir illgruna, verða ákærd fyri ella verða mett at hava framt revsiverd viðurskifti, m.a. serliga:

(a) at áseta ein lágmarksaldur fyri, hvussu gomul børn skulu vera, innan tey verða mett at vera før fyri at kunna fremja revsiverd viðurskifti,

(b) tiltøk, tá ið tað er hóskiligt og ynskiligt, til at taka sær av slíkum børnum uttan at taka til rættarstig, treytað av, at mannarættindi og rættarvernd verða vird til fulnar.

4. Ymisk tiltøk, sum t.d. umsorgan, leiðbeining og umsjón, ráðgeving, royndarleyslating, avtalur um at seta børn til fosturs, frálæra og vinnuvendar útbúgvingarætlanir og aðrir valmøguleikar til at seta barn á stovn, skulu vera tøk fyri at tryggja, at børn verða viðfarin á ein hátt, sum gagnar teirra tørvi og samsvarar hóskandi við teirra persónligu viðurskifti og við brotsverkið.

Grein 41

Einki í hesum sáttmála skal ávirka nakra áseting, sum betur fremur barnsins rættindi, og sum kann vera partur av:

(a) lóggávuni hjá einum luttakaralandi, ella

(b) altjóðarættinum, sum er galdandi fyri landið.

KAPITTUL II

Grein 42

Luttakaralondini binda seg til gjøgnum hóskilig og virkin tiltøk at gera bæði vaksin og børn kunnug við meginreglurnar og ásetingarnar í sáttmálanum.

Grein 43

1. Viðvíkjandi tí at kann, hvørji framstig, ið luttakaralondini gera fyri at lúka tær treytir, sum tey hava átikið sær sambært hesum sáttmála, verður ein nevnd skipað at taka sær av rættindum barna, sum skal fremja tær uppgávur, sum eru tilskilaðar niðanfyri.

2. Nevndin skal mannast av tíggu serkønum fólki, ið eru høgt í metum siðalagsliga og hava viðurkendan serkunnleika á tí øki, sum hesin sáttmáli fevnir um. Luttakaralondini velja limirnar í nevndini millum sínar ríkisborgarar, og teir skulu virka í sínum persónliga eiginleika, við tað at fyrilit verður havt fyri jøvnum landafrøðiligum býti og teimum rættarskipanum, ið hava størstan týdning.

3. Limirnir í nevndini verða valdir við loyniligari atkvøðugreiðslu við støði í einum yvirliti yvir persónar, sum luttakaralondini tilnevna. Eitt og hvørt luttakaraland kann tilnevna *ein* persón, sum er ríkisborgari í landinum.

4. Fyrsta nevndarval fer fram í seinasta lagi seks mánaðir eftir tann dag, ið hesin sáttmáli kemur í gildi og eftirsíðan annað hvørt ár. Minst fyra mánaðir fyri dagfestingina fyri hvørt val skal aðalskrivari Sameindu tjóða skrivliga heita á luttakaralondini um innan 2 mánaðir at tilnevna valevni til nevdina. Aðalskrivarin setur síðan upp eitt yvirlit í stavrað yvir allar persónar við tilskilan til, hvat luttakaraland hevur tilnevnt teir, og sendir luttakaralondunum yvirlitið.

5. Valini fara fram á fundum millum luttakaralondini, sum aðalskrivarin í høvuðssæti ST kallar inn til. Á hesum fundum, sum eru viðtøkuførir, um 2/3 av luttakaralondunum taka lut, verða teir persónar valdir í nevdina, sum fáa flestar atkvøður og avgjördan meiriluta av teimum atkvøðum, sum verða greiddar av teimum, sum eru til staðar, og sum greiða atkvøðu vegna luttakaralondini.

6. Limirnir í nevdini verða valdir fyri eitt fyra ára tíðarskeið. Teir kunnu veljast aftur, um so er, at teir verða tilnevndir aftur. Embætistíðin fyri fimm av teimum limum, sum eru valdir við fyrsta val, rennur tó út eftir tvey ár; beint eftir fyrsta val verða hesir fimm limirnir valdir við lutakasti, ið formaðurin fyri fundin skipar fyri.

7. Um ein limur í nevdini doyr, leggur frá sær ella boðar frá, at hann ella hon av aðrari orsök ikki longur kann røkja skyldur sínar í nevdini, tilnevni tað luttakaraland, sum tilnevndi umrødda persón, við fyrivarni fyri góðtøku nevdarinnar, ein annan serkønann millum sínar ríkisborgarar til at virka tað, ið er eftir av tíðarskeiðinum.

8. Nevndin ásetur sjálv sína starvsskipan.

9. Nevndin velur fólk til at manna síni álitisstørv fyri eitt tvey ára tíðarskeið.

10. Nevndarfundir verða vanliga hildnir í høvuðssæti ST ella á einum øðrum hóskaðandi stað eftir tí, sum nevdin hevur ásett. Nevndin kemur vanliga saman eina ferð um árið. Longdin á nevdarfundum verður ásett, og um neyðugt mett um, á einum fundi millum luttakaralondini í hesum sáttmála, við fyrivarni fyri góðtøku ST-aðalfundarins.

11. Aðalskrivari Sameindu tjóða útvegar nevdini starvsfólk og aðrar hentleikar, ið eru fyri neyðini, soleiðis at hon munadygt kann útinna sítt virksema sambært hesum sáttmála.

12. Við góðkenning aðalfundarins fáa limirnir í nevdini, sum er stovnað sambært hesum sáttmála, samsýning av ognum Sameindu tjóða eftir teimum treytum, sum aðalfundurin ger av.

Grein 44

1. Luttakaralondini binda seg gjøgnum aðalskrivara Sameindu tjóða at leggja fram frágreiðingar fyri nevdina um tey tiltøk, ið tey hava gjørt fyri at fremja tey rættindi, sum eru viðurkend í sáttmálanum, og um tey framstig, sum eru gjørd fyri, at hesi rættindi kunnu verða gagnnýtt:

(a) innan tvey ár frá sáttmálin kemur í gildi í umrødda luttakaralandi,

(b) eftirsíðan fimta hvørt ár.

2. Frágreiðingar lagdar fram sambært hesi grein skulu tilskila viðurskifti og møguligar trupulleikar, sum hava ávirkan á, í hvussu stóran mun skyldurnar sambært hesum sáttmála verða loknar. Frágreiðingarnar skulu eisini fevna um nøktandi upplýsingar til at gera tað møguligt hjá nevndini at fáa viðtøkna fatan av, hvussu sáttmálin verður settur í verk í umrødda landi.
3. Eitt luttakaraland, sum hevur lagt fram ta viðfevnda fyrstu frágreiðingina fyri nevndina, nýtist ikki í teimum seinni frágreiðingunum, ið verða lagdar fram sambært stk. 1 (b), at endurtaka støðisligar upplýsingar, sum kunnað er um frammanundan.
4. Nevndin kann biðja luttakaralondini um fleiri upplýsingar í sambandi við, at sáttmálin er settur í verk.
5. Nevndin skal annað hvørt ár gjøgnum fíggjarliga og samfelagsliga ráðið leggja fram frágreiðing um virki sítt fyri aðalfundi Sameindu tjóða.
6. Luttakaralondini skulu gera frágreiðingar sínar alment atkomiligar fyri almenninginum í sínum egnu londum.

Grein 45

Fyri at fremja, at sáttmálin og altjóða samstarvið á tí øki, sum sáttmálin fevnir um, verða sett í verk á munadyggan hátt:

- (a) skulu serfelagsskapirnir, UNICEF og aðrir stovnar Sameindu tjóða eiga rætt til at vera umboðaðir, meðan verksetingartiltøkini, sum snúgva seg um tær ásetingar í hesum sáttmála, sum eru innan fyri teirra heimildir, verða eftirkannað. Nevndin kann heita á serfelagsskapir, UNICEF og aðrar skikkaðar stovnar, sum hon metir at vera hóskiligar, til at veita serkøna ráðgeving um, hvussu sáttmálin skal setast í verk á økjum, sum eru innan fyri heimildirnar hjá hvørjum einstøkum stovni. Nevndin kann heita á serfelagsskapirnar, UNICEF og aðrar stovnar Sameindu tjóða til at leggja fram frágreiðing um, hvussu sáttmálin er settur í verk á økjum, sum teirra virksemi fevnir um.
- (b) Nevndin sendir, tá ið hon metir tað vera hóskandi, serfelagsskapunum, UNICEF og øðrum skikkaðum stovnum allar tær frágreiðingar frá luttakaralondunum, sum hava eina áheitan um ella vísa á ein tørvi á tøkniligari ráðgeving ella stuðli, saman við viðmerkingum og møguligum uppskotum frá nevndini, ið snúgva seg um hesar áheitanir ella tørvir.
- (c) Nevndin kann mæla aðalfundinum til at heita á aðalskrivarann um teirra vegna at gera kanningar av serstøkum evnum, ið snúgva seg um rættindi barnsins.
- (d) Nevndin kann bera fram uppskot og tilráðingar við støði í teimum upplýsingum, sum eru móttiknar sambært grein 40 og 45 í hesum sáttmála. Slík uppskot og tilráðingar verða send einum og hvørjum luttakaralandi, sum verður ávirkað, og boðað verður aðalfundinum frá tí saman við møguligum viðmerkingum frá luttakaralondunum.

KAPITTUL III

Grein 46

Eitt og hvørt land kann undirskriva henda sáttmála.

Grein 47

Hesin sáttmáli skal staðfestast. Staðfestingarskjøl skulu latast aðalskrivara Sameindu tjóða í varðveitslu.

Grein 48

Øllum londum skal vera loyvt at taka undir við hesum sáttmála. Undirtøkuskjøl skulu latast aðalskrivara Sameindu tjóða í varðveitslu.

Grein 49

1. Hesin sáttmáli fær gildi tann 30. dagin eftir dagfestingina fyri, at tað 20. staðfestingar- ella undirtøkuskjalið er latið aðalskrivara Sameindu tjóða í varðveitslu.

2. Fyri eitt og hvørt land, sum staðfestir ella tekur undir við hesum sáttmála eftir tað 20. staðfestingar- ella undirtøkuskjalið er latið í varðveitslu, kemur sáttmálin í gildi á tí 30. degnum eftir, at landsins egna staðfestingar- ella undirtøkuskjal er latið í varðveitslu.

Grein 50

1. Eitt og hvørt luttakaraland kann leggja fram broytingaruppskot í sambandi við sáttmálan og senda aðalskrivara Sameindu tjóða tað. Aðalskrivarin skal síðan senda luttakaralondunum broytingaruppskotið við áheitan um, at tey boða frá, í hvønn mun tey ynskja, at luttakaralondini kalla inn til eina ráðstevnu við tí endamáli at viðgera og atkvøða um uppskotið. Um so er, at í minsta lagi ein triðingur av luttakaralondunum innan fyra mánaðir eftir dagfestingina fyri, at eitt slíkt broytingaruppskot er sent út, setur fram ynski um eina slíka ráðstevnu, skal aðalskrivarin kalla inn til ráðstevnuna vegna Sameindu tjóðir. Ein og hvør broyting, sum verður samtykt av einum meiriluta av teimum luttakaralondum, sum eru til staðar og greiða atkvøðu á ráðstevnuni, skal leggjast fram fyri aðalfund Sameindu tjóða til góðkenningar.

2. Eitt broytingaruppskot, sum verður samtykt í samsvari við stk. 1 í hesi grein, kemur í gildi, tá ið aðalfundur Sameindu tjóða hevur góðkent tað, og tveir triðingar av luttakaralondunum hava samtykt tað.

3. Tá ið ein broyting fær gildi, er hon bindandi fyri tey luttakaralond, sum hava góðkent hana, og hini luttakaralondini eru framvegis bundin av ásetingunum í hesum sáttmála og møguligum eldri broytingum, sum tey hava góðkent.

Grein 51

1. Aðalskrivari Sameindu tjóða skal taka ímóti og senda øllum londunum tekstin við teimum fyrivernum, sum londini hava tikið um mundið fyri staðfesting ella undirtøku.

2. Eitt fyrirvarni, sum ikki er sambæriligt við ætlan og endamál í hesum sáttmála, skal ikki loyvast.

3. Fyrirvarni kann til eina og hvørja tíð takast aftur við at boða aðalskrivara Sameindu tjóða frá tí, sum harnæst skal boða øllum londunum frá tí. Eini slík boð fáa gildi tann dag, ið aðalskrivarin fær tey.

Grein 52

Eitt luttakaraland kann siga upp henda sáttmála við at boða aðalskrivari Sameindu tjóða skrivliga frá tí. Uppsøgnin fær gildi *eitt* ár eftir tann dag, ið aðalskrivarin hevur móttikið hana.

Grein 53

Aðalskrivari Sameindu tjóða er tilnevndur til vørðslufólk fyri henda sáttmála.

Grein 54

Frumritið av hesum sáttmála, hvørs arábisku, kinversku, ensku, fronsku, russisku og sponsku tekstir hava javnsett gildi, verður latið í varðveitslu hjá aðalskrivara Sameindu tjóða.

Til váttnar av hesum hava undirritaðu umboð, sum av røttum hava heimild til tess hvørt frá síni stjórn, skrivað undir henda sáttmála. Umframt Danmørk hava hesi lond á teimum ásettu døggunum ávikavist staðfest ella tikið undir við sáttmálanum:

Gana 5. februar 1990
Vjetnam 28. februar 1990
Ekvador 23. mars 1990
Vatikanríkið 20. apríl 1990
Belis 2. mai 1990
Guatemala 6. juni 1990
Sierra Leona 18. juni 1990
Bolivia 26. juni 1990
Svøríki 29. juni 1990
Mongolia 5. juli 1990
Egyptaland 6. juli 1990
El Salvador 10. juli 1990
Guinea 13. juli 1990
St. Kristoffur og Nevis 24. juli 1990
Móritius 26. juli 1990
Kenja 30. juli 1990
Senegal 31. juli 1990
Butan 1. august 1990
Togo 1. august 1990
Bangladesj 3. august 1990
Benin 3. august 1990
Sudan 3. august 1990
Frakland 7. august 1990
Gambia 8. august 1990
Honduras 10. august 1990
Kili 13. august 1990

Sovjetsamveldið 16. august 1990
Uganda 17. august 1990
Guinea-Bissau 20. august 1990
Kosta Rika 21. august 1990
Filipsoyggjar 21. august 1990
Burkina Faso 31. august 1990
Peru 4. september 1990
Indonesia 5. september 1990
Seyskelloyggjar 7. september 1990
Simbabvi 11. september 1990
Venesuela 13. september 1990
Nepal 14. september 1990
Mali 20. september 1990
Fólkaræðisliga lýðveldið Korea 21. september 1990
Meksiko 21. september 1990
Portugal 21. september 1990
Brasil 24. september 1990
Paragvei 25. september 1990
Saire 27. september 1990
Rumenia 28. september 1990
Malta 30. september 1990
Namibia 30. september 1990
Niger 30. september 1990
Lýðveldið Hvítarussland 1. október 1990
Kjad 2. október 1990
Nikaragua 5. október 1990
Barbados 9. október 1990
Burundi 19. október 1990
Grenada 5. november 1990
Pakistan 12. november 1990
Urugvei 20. november 1990
Argentina 4. desember 1990
Angola 5. desember 1990
Djibuti 6. desember 1990
Spania 6. desember 1990
Panama 12. desember 1990
Avstralia 17. desember 1990
Malavi 2. januar 1991
Jugoslavia 3. januar 1991
Kekkoslovakia 7. januar 1991
Noreg 8. januar 1991
Gujana 14. januar 1991
Ruanda 24. januar 1991
Kolumbia 28. januar 1991
Fílabeinsstrondin 4. februar 1991
Kýpros 7. februar 1991
Maldivoyggjar 11. februar 1991
Bahamaoyggjar 20. februar 1991
Dominika 13. mars 1991
Madagaskar 19. mars 1991
Nigeria 19. apríl 1991
Jemen 1. mai 1991
Laos 8. mai 1991
Ethiopia 14. mai 1991
Jameika 14. mai 1991

Libanon 14. maí 1991
Sao Tomi og Prinsipi 14. maí 1991
Móritanía 16. maí 1991
Jordan 24. maí 1991
Bulgaria 3. júní 1991
Pólland 7. júní 1991
Tansanía 10. júní 1991
Domingólýðveldið 11. júní 1991
Finnland 20. júní 1991
Sri Lanka 12. júlí 1991
Kuba 21. ágúst 1991
Ukreína 28. ágúst 1991
Ítalía 5. september 1991

Í sambandi við staðfestingina eða undirtökuna av sáttmálanum eru hesi fyrivarni tikin eða hesar váttnar lagdar fram:

Argentina: Váttnan um, at Argentina tulkar grein 1 soleiðis, at vernd sáttmálans tekur við frá tí degi, barnið er gitið.

Fyrivarni viðvíkjandi grein 21, (b), (c), (d) og (e).

Váttnan viðvíkjandi grein 24, (f) um, at spurningar, ið einans snúgva seg um barnaavmarking er eitt foreldramál, sum skal fara fram í samsvari við siðfrøðiligar og siðalagsligar meginreglur. Tað verður staðfest, at tað er landsins skylda at syrgja fyri at leiðbeina foreldur og veita teimum útbúgving, so tey kunnu taka sær av børnunum á ábyrgdarfullan hátt.

Harumframt er váttnan lögð fram um, at Argentina vil tulka grein 38 í samsvari við landsins lóggávu (sbr. grein 41) soleiðis, at børn ikki mugu taka lut í vápnaðum stríði.

Avstralia: Fyrivarni viðvíkjandi grein 37, (c), 2. pkt., í tann mun tað viðvíkur skylduni til at taka børn frá foreldrum í fongslum.

Bahamaoyggjar: Fyrivarni viðvíkjandi skylduni í grein 2 í tann mun tað viðvíkur tí at veita børnum ríkisborgararétt.

Bangladesj: Fyrivarni viðvíkjandi grein 14, stk. 1 og 21.

Kolumbia: Fyrivarni um, at lágmarksaldurin í grein 38, stk. 2 og 3, skal skiljast sum tað at vera fylltur 18 ár.

Kuba: Við tilvísing til grein 1 váttnan um, at sambært kubanskari lóg ert tú ikki komin til lógaldurs við atlitum at øllum borgaraligum rættindum við at fylla 18 ár.

Djibuti: Váttnan um, at landið ikki metir seg at vera bundið av ásetingum eða greinum í sáttmálanum, sum ikki eru sambærilig við landsins átrúnað eða siðbundnu virði.

Egyptaland: Fyrivarni viðvíkjandi øllum teimum greinum og ásetingum í sáttmálanum, sum snúgva seg um ættleiðing, serstakliga grein 20 og 21.

Frakland: Fyrivarni viðvíkjandi grein 40, stk. 2, (b), (v), soleiðis at avmarkað undantøk kunnu gerast við lóg.

Váttan um, at sáttmálin, serstakliga grein 6, ikki skal skiljast at vera til hindurs fyri at nýta franska lóggávu um sjálvkravda fosturtøku.

Harumframt er givin váttan um, at grein 30 ikki er galdandi fyri Frakland.

Indonesia: Váttan um, at sáttmálin ikki er galdandi í tann mun tað viðvíkur rættindum, sum eru uttan fyri karmarnar á indonesisku grundlógini ella í tann mun tað viðvíkur rættindum, sum raka tey, sum eru nevnd í indonesisku grundlógini.

Harumframt er váttan lögð fram um, at grein 1, 14, 16, 17, 21, 22 og 29 fara at verða tulkaðar í samsvari við indonesisku grundlógina.

Jordan: Fyrivarni um, at kongsríkið Jordan ikki metir seg at vera bundið av grein 14, 20 og 21, sum snúgva seg um barnsins rætt til trúarfrælsi og spurningin um ættleiðing, við tað at hesi rættindi eru í stríð við fyriskipanirnar í tí islamisku Shariah.

Jugoslavia: Fyrivarni viðvíkjandi grein 9, stk. 1, í tann mun tað viðvíkur skylduni, at tað skal roynast av hægri myndugleika, innan til ber at umsorganaryvirtaka børn uttan samtykki.

Maldivoyggjar: Fyrivarni viðvíkjandi skyldunum í grein 14 og 21.

Mali: Váttan um, at grein 16 ikki er galdandi fyri Mali.

Malta: Fyrivarni viðvíkjandi grein 26, soleiðis at Malta bert er bundið í samsvari við núgaldandi maltiska lóggávu um almannatrygd.

Móritius: Fyrivarni viðvíkjandi grein 22.

Noreg: Fyrivarni viðvíkjandi skylduni í grein 40, stk. 2, (b), (v).

Pakistan: Fyrivarni um at ásetingar sáttmálans skulu tulkast við støði í islamiskari lóg og islamiskum virðum.

Pólland: Fyrivarni viðvíkjandi grein 7, soleiðis at rætturin hjá einum ættleiddum barni til at kenna lívfrøðiligu foreldur síni skal vera bundin av teimum avmarkingum, sum við lóg tryggja, at ættleiðingarforeldur kunnu varðveita barnsins uppruna sum trúnaðarmál.

Fyrivarni viðvíkjandi grein 38, soleiðis at pólsk lóg skal áseta loyvda aldursmarkið fyri at kalla inn til hermásliga ella tílíka tænastrá og at taka lut í hermásligum tiltøkum. Aldursmarkið má ikki vera niðan fyri tað, ið er nevnt í grein 38.

Váttan um, at Pólland er av teirri áskoðan, at rættindi hjá einum barni, sum tey eru lýst í sáttmálanum, serstakliga grein 12 til 16, skulu útinnast við virðing fyri foreldramyndugleikanum í samsvari við pólskar siðir og siðvenju í tann mun, tað viðvíkur barnsins plássi í og uttan fyri húskið.

Harumframt er lögð fram váttað viðvíkjandi grein 24, (f), soleiðis at barnaavmarking og harumframt frálæra og stuðul í tí sambandi skal vera í samsvari við meginreglur siðalagsins.

Spania: Váttað um, at Spania skilur grein 21, (d), soleiðis, at hon ongantíð má tulkast á ein slíkan hátt, at hon loyvir øðrum fíggjarligum fyrimunum enn teimum, sum avgjørt eru neyðugir fyri at rinda útreiðslur viðvíkjandi ættleiðing av børnum úr øðrum londum.

Harumframt er lögð fram váttað um, at Spania er av teirri áskoðan, at aldursmarkið í grein 38, stk. 2 og 3, er ónøktandi, við tað at 15 ára gomul børn sambært sáttmálanum kunnu verða kallað inn og mugu luttaka í vápnaðum stríði.

Kekkoslovakia: Váttað, ið sigur, at landið ikki metir óafturtakandi, navnleysar ættleiðingar sum verandi í stríð við sáttmálan.

Uruguei: Fyrivarni um, at lágmarksaldurin fyri at taka lut í vápnaðum stríði (grein 38, stk. 2 og 3) er ov lágur. Uruguei vil ikki kalla inn nakran persón, ið er yngri enn 18 ár, til hertænastu ella lata hann taka lut í vápnaðum stríði.

Vatikanríkið: Fyrivarni viðvíkjandi grein 24, stk. 2, (f), soleiðis at "frálæra og stuðul í sambandi við barnaavmarking" í umrøddu grein einans skal skiljast sum tey barnaavmarkingarráð, sum verða fatað at vera siðalagsliga nøktandi, t.e. teir natúrligu hættirnar í sambandi við barnaavmarking.

Fyrivarni um, at Vatikanríkið tulkar sáttmálans greinir á ein slíkan hátt, at hann verjir fremstu og ómissandi rættindi foreldranna, serstakliga í tann mun tað viðvíkur hesum rættindum: útbúgving (grein 13 og 28), átrúnaði (grein 14), felagsfrælsi (grein 15) og persónligum viðurskiftum (grein 16).

Fyrivarni um, at sáttmálin skal nýtast í verki í samsvari við serligu eyðkenni Vatikanríkisins og við tess lutleysu lógir (art. 1, Law of 7 June 1929, n. 11), og tá ið hugsað verður um, hvussu lítið ríkið er, vera í samsvari við lóggávu Vatikanríkisins viðvíkjandi ríkisborgararætti, atgongd og upphaldi.

Venesuela: Váttað um, at grein 21, (b), skal skiljast at snúgva seg um altjóða ættleiðingar og ikki eisini um tað at seta børn í fosturheim uttanlands. Grein 21 skal ei heldur tulkast soleiðis, at hon skerjir landsins skyldu til at tryggja barninum nøktandi vernd.

Váttað viðvíkjandi grein 21, (d), sambært tí, at ásetingin skal skiljast soleiðis, at hvørki ættleiðing ella tað at seta børn til fosturs má hava við sær fíggjarligar fyrimunir fyri nakran av teimum, sum eru partar av málinum.

Harumframt er váttað lögð fram um, at grein 30 skal skiljast soleiðis, at hon er fevnd av skyldunum sambært grein 2.

Danmørk hevur við staðfestingina latið váttað um ikki at vera bundið av grein 40, stk. 2, (b), (v).

²⁾ Danmørk hevur tikið fyribils umveldisfyrivarni í tann mun, tað viðvíkur Føroyum og Grønlandi.

Sáttmálin kom sambært grein 49, stk. 1, í gildi tann 2. september 1990. Viðvíkjandi Danmørk kom hann sambært grein 49, stk. 2, í gildi tann 18. august 1991.

Uttanríkisráðið, tann 16. januar 1992

Uffe Ellemann-Jensen

Endanotur

¹⁾ Teksturin er fingin frá Retsinformation og er lýstur í Kunngerðablaði B 1994 á síðu 146, har teksturin eisini er á enskum og fronskum máli.

²⁾ Bekendtgørelse nr. 90 frá 7. oktober 1993 er soljóðandi: "I tilslutning til Udenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 6 af 16. januar 1992, Lovtidende C, meddeles det, at Danmark med virkning fra den 11. maj 1993 har trukket det foreløbige territoriale forbehold tilbage, som blev taget for så vidt angår Færøerne og Grønland i forbindelse med Danmarks ratifikation af FN-konventionen af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder."